

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра дефектології та фізичної реабілітації

ПРИТИКОВСЬКА С.Д.

**Методичні рекомендації щодо підготовки та складання
атестаційного іспиту зі спеціальності «Спеціальна освіта (Логопедія)»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти**

**Освітньо-професійна програма «Спеціальна освіта (Логопедія)»
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 016 Спеціальна освіта**

УДК 796:378.22(02)

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради медичного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 1 від 22 вересня 2021 року)

Укладач:

Притиковська С.Д. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації.

Рецензенти:

1. Зелінська-Любченко К. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.
2. Кабельнікова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної освіти Херсонського державного університету.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми 016 Спеціальна освіта (Логопедія) підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта спеціальності 016 Спеціальна освіта. У рекомендаціях висвітлені основні аспекти, пов'язані з підготовкою та складанням атестаційного іспиту відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Методичні рекомендації щодо підготовки та складання атестаційного іспиту для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта: Одеса, Університет Ушинського, 2021. 24 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЯКА ВХОДИТЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ).....	6
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ).....	15
КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ.....	20
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23

ПЕРЕДМОВА

Атестація здобувачів вищої освіти зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» проводиться у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» та Освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Логопедія)». Технічне забезпечення атестації здобувачів вищої освіти здійснюється згідно з «Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Розклад роботи екзаменаційної комісії, узгоджений з головою екзаменаційної комісії, готується кафедрою дефектології та фізичної реабілітації за встановленою формою й подається до навчального відділу та затверджується першим проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» не пізніше ніж за місяць до початку екзамену.

До завдань ЕК входить: комплексна перевірка теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти відповідного освітнього ступеня; оцінка рівня сформованих компетентностей здобувачів вищої освіти, передбачених освітньою програмою підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, прийняття рішення про присудження відповідного ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації випускникам.

Терміни проведення атестації визначаються навчальними планами підготовки фахівців та графіком навчального процесу.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які в повному обсязі виконали навчальний план за другим (магістерським) рівнем освіти Освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Логопедія)» .

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

ПРН 2. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

ПРН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

ПРН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження

життєдіяльності та розвитку дитини з особливими освітніми потребами, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПРН 10. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

ПРН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Загальні компетентності:

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-5. Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК-11. Здатність розв'язувати складні задачі у сфері спеціальної та інклюзивної освіти з урахуванням регіональних потреб.

СК-12. Здатність вибудовувати власний алгоритм корекційно-реабілітаційної логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Державний кваліфікаційний іспит складається з трьох питань. До першого та другого питання при складанні екзаменаційних білетів включено матеріал теоретичного характеру. Третє питання передбачає вміння студента застосовувати теоретичні знання на практиці.

На державному екзамені студенти повинні знати характеристику історичних та сучасних теоретичних підходів до вивчення мовленнєвих порушень; існуючі сучасні класифікації мовленнєвих порушень; діагностувати мовленнєву та немовленнєву симптоматику в структурі порушень мовленнєвої діяльності у дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення, загальним недорозвиненням мовлення, дислалією, дизартрією, ринолалією, заїканням, алалією та афазією, дислексією, дисграфією. проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчається.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЯКА ВХОДИТЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА (ЛОГОПЕДІЯ)

Змістовий модуль 1. Вступ до логопедії.

ТЕМА 1. Основи логопедії. Визначення, предмет, мета і завдання логопедії як спеціальної педагогічної науки. Зв'язок логопедії із суміжними науками. Понятійно-категоріальний апарат логопедії. Методологічні основи і принципи. Методи логопедії. Профілактика мовленнєвих порушень. Система логопедичної допомоги.

ТЕМА 2. Психофізіологічні засади логопедії. Значення учення І.П.Павлова, І.М. Сеченова, А.Р. Лурія, П.К. Анохіна для логопедії. Анатомо-фізіологічні механізми мовної діяльності. Мовленнєва функціональна система. Будова центрального мовленнєвого апарату. Мовноруховий та мовнослуховий аналізатори. Відділи периферичного мовленнєвого апарату. Класифікація звуків мовлення. Психолінгвістична характеристика мовлення. Структура мовленнєвої діяльності. Етапи розвитку мовлення дитини. Особливості формування основних структурних компонентів мовлення: словника, звуковимови, граматичної будови речення, зв'язного мовлення. Роль аналізаторів в формуванні мовлення. Первинні і вторинні порушення.

ТЕМА 3. Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень. Етіологія мовленнєвих порушень. Принципи аналізу мовленнєвих порушень. Розвиток уявлень про етіології порушень мовлення. Сучасні відомості про причини мовленнєвих порушень: органічні і функціональні, центральні і периферичні причини. Ендогенні (внутрішні) і екзогенні (зовнішні) шкідливості в етіології мовленнєвих розладів. Причини виникнення мовленнєвих порушень за М. Хватцевим. Поняття про структуру мовленнєвих порушень. Первинні і вторинні порушення.

ТЕМА 4. Класифікації мовленнєвих порушень. Критерії педагогічного, психологічного, лінгвістичного та клінічного характеру при вивченні мовленнєвих порушень. Аналіз структури дефекту. Лінгвістичний, медико-біологічний та психолого-педагогічний підходи до аналізу мовленнєвих вад. Сучасні клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації мовленнєвих розладів.

Змістовий модуль 2. Дислалія.

ТЕМА 5. Дислалія, форми. Обстеження дитини з дислалією. Визначення, причини, характеристика дефекту. Класифікація дислалій за механізмами, причинами та якісними особливостями. Функціональна дислалія, її форми в залежності від порушення психофізіологічного механізму; симптоматика. Механічна дислалія, її зумовленість аномаліями в будові артикуляційного апарату. Різновиди аномалій в будові артикуляційного апарату. Мета, зміст та методика обстеження дитини з дислалією. Диференціальна діагностика: відмежування дислалії від вікових особливостей мовлення, мінімальних

проявів дизартрії, інших мовленнєвих розладів тощо.

ТЕМА 6. Методика логопедичної роботи при дислалії. Мета, задачі, принципи логопедичної роботи при дислалії. Етапи роботи при дислалії. Зміст роботи на кожному етапі логопедичного впливу. Особливості артикуляційної гімнастики при різних видах дислалії. Структура логопедичних занять при дислалії. Логопедична робота при складно функціональній дислалії. Профілактика дислалії.

ТЕМА 7. Розвиток фонематичних процесів у дітей із порушенням мовлення. Обстеження фонематичного сприймання, аналізу а синтезу. Методичні засади діагностики стану оволодіння фонетико-фонематичною стороною мовлення дітьми (мета, завдання, принципи, форми, методи, прийоми, вимоги до вибору мовленнєвого матеріалу, етапи). Характеристика прийомів і методів розвитку фонематичних процесів (фонематичного сприймання і диференціацій, фонематичного уявлення, фонематичного аналізу, фонематичного синтезу).

ТЕМА 8. Корекція звуковимови при дислалії. Механізм утворення свистячих звуків. Види дефектної вимови свистячих, характер і причини. Методика логопедичної роботи при різних видах сигматизму свистячих. Механізм утворення шиплячих звуків. Логопедична робота при різних видах сигматизму і парасигматизму шиплячих звуків. Механізм утворення звуків «Р» і «Р'». Види дефектної вимови цих звуків. Логопедична робота з їх усунення. Механізм утворення звуків «Л» і «Л'». Види дефектної вимови цих звуків. Логопедична робота з їх усунення. Механізм утворення звуків, «К», «К'», «Г», «Г'», «Х», «Х'», «Й». Види дефектної вимови цих звуків. Методика усунення порушень вимови цих звуків. Дефекти одзвінчення і оглушення приголосних звуків, дефекти пом'якшення. Характеристика даних звуків. Причини дефектної вимови. Методика корекційно-логопедичної роботи при усуненні дефектів одзвінчення і оглушення та пом'якшення приголосних.

Змістовий модуль 3. Порушення голосу.

ТЕМА 9. Анатомио-фізіологічні основи голосоутворення в нормі та при патології. Розвиток голосу у дітей. Види розладів голосу. Органічні порушення голосу, види, причини, механізм патології. Функціональні розлади голосу, види, причини, механізм порушення. Методи дослідження голосового апарата. Диференційна діагностика порушень голосу функціонального та органічного станів. Особливості психічного та мовленнєвого розвитку дітей та дорослих з функціональними порушеннями голосу.

ТЕМА 10. Відновлення голосу. Методи, завдання, принципи корекційного впливу при функціональних розладах голосу. Поетапність логопедичної роботи при функціональних порушеннях голосу. Особливості психічного і мовленнєвого розвитку дітей з органічними порушеннями голосу. Мета, завдання, принципи логопедичної роботи при

органічних розладах голосу. Система логопедичної корекції при парезах і паралічах гортані, при хронічних ларингітах, після екстирпації гортані.

Змістовий модуль 4. Ринопалія

ТЕМА 11. Ринопалія. Визначення, причини та механізм порушення. Класифікація ринопалії. Обстеження осіб з вродженими незрощеннями губи і піднебіння. Загальна характеристика дефекту. Основні форми ринопалії. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринопалії. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринопалії. Діагностика скритої «сумбукозної» розщілини. Характер ушкоджень мовленнєвого апарату при різних формах ринопалії. Класифікація незрощень губи і піднебіння. Особливості фонетико – фонематичної, лексико – граматичної і просодичної сторін мовлення при ринопалії. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний, мовленнєвий розвиток дитини. Вплив ринопалії на стан писемного мовлення та інші сторони діяльності дитини. Зміст, методи і прийоми обстеження. Рання диференціальна діагностика розмежування різних форм ринопалії, відмежування від інших мовленнєвих вад. Прогноз. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з ринопалією різних вікових категорій. Методи і роль раннього хірургічного втручання в усуненні незрощень і запобіганні тяжких форм ринопалії.

ТЕМА 12. Комплексний медико-психолого-педагогічний підхід до подолання ринопалії. Зміст основних методик логокорекційної роботи по подоланню ринопалії. Медико-педагогічна і логотерапевтична робота в доопераційний період при відкритій органічній ринопалії. Післяопераційна логопедична робота. Етапи, зміст, організація, основна мета, завдання. Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи. Методи і прийоми формування і виховання слухової, дихальної, голосової і артикуляційної функцій у дітей з різними формами ринопалії. Особливості методів, прийомів і послідовності виховання звуковимови і просодичної сторони мовлення. Структура логопедичних занять по усуненню ринопалії. Дидактичний матеріал та інструментарій, необхідний для проведення занять. Система і розділи корекційного впливу: психотерапія, лікувальна фізкультура, дихальна і артикуляційна гімнастика, спеціальний масаж, логопедична робота, логопедична ритміка, фізіотерапевтичні процедури тощо. Сучасні науково-теоретичні і науково-практичні дослідження проблеми ринопалії.

Змістовий модуль 5. Порушення темпо-ритмічної організації мовлення

ТЕМА 13. Порушення темпу та ритму мовлення несудомного характеру

(тахіталалія, брадилалія, полтерн, баттаризм). Загальна характеристика. Етіологія, патогенез та механізми цих мовленнєвих порушень. Основні напрямки сучасного комплексного впливу. Логопедична робота над темпом та ритмом мовлення. Робота над мовленнєвим диханням та голосом. Психотерапія в системі корекційної роботи.

ТЕМА 14. Загальна характеристика заїкання. Характеристика форм заїкання. Історичний аспект вивчення заїкання. Суть поняття “заїкання”. Причини та механізми розвитку заїкання. Симптоматика заїкання. Характеристика мовленнєвих судом. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення при заїканні. Класифікація видів заїкання. Немовленнєва симптоматика заїкання. Невротичне заїкання, його причини та механізм виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізм виникнення. Порівняльна характеристика різних форм заїкання. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

ТЕМА 15. Обстеження та комплексний підхід до подолання заїкання. Особливості та методика обстеження дітей дошкільного віку. Обстеження підлітків та дорослих із заїканням. Психологічне вивчення осіб із заїканням. Лікувально-оздоровчі заходи в системі корекційної роботи при заїканні. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання. Завдання та зміст корекційного логопедичного впливу. Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих. Логоритміка в системі подолання заїкання.

Змістовий модуль 6. Дизартрія

ТЕМА 16. Дизартрія. Класифікація дизартрії. Обстеження та діагностика дизартрії. Визначення, механізм і структура дефекту. Етіологія. Класифікація дизартрії (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова; спастична, гіперкінетична, паретична, ригідна тощо). Симптоматика різних форм дизартрій. Мінімальні дизартричні прояви, їх порівняльний аналіз з дислалією. Характеристика загального і мовленнєвого розвитку дітей з дизартрією. Вплив дизартрії на розвиток особистості дитини. Характеристика і співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів. Особливості прояву дизартрії в різні вікові періоди. Психолого-педагогічна характеристика дітей з дизартрією і анатрією. Зміст, методи і прийоми обстеження. Роль і значення фізіологічного, нейропсихологічного, неврологічного, психолого-педагогічного та інших видів обстеження. Завдання і зміст диференціальної діагностики дизартрії та інших форм мовленнєвих порушень. Складні поєднані дефекти. Прийоми виявлення мінімальних проявів дизартрії.

ТЕМА 17. Організація корекційно – відновлювальної роботи щодо усунення дизартрії. Організація комплексної роботи, що забезпечує сприятливі умови формування

правильної звуковимови у дітей з дизартрією (медикаментозне і фізіотерапевтичне лікування; лікувальна фізкультура; логоритміка; загальний, спеціальний та логопедичний масаж, пасивна і активна гімнастика артикуляційного апарату; кінезітерапія та інше). Система роботи з розвитку м'якої моторики. Методи і прийоми корекції і відновлення рухів органів артикуляційного апарату (парезів, гіперкінезів, атаксій). Корекція, формування і розвиток дихальної, голосоутворюючої і артикуляційної функцій. Формування просодичної сторони мовлення. Зміст, методи і прийоми роботи по усуненню мінімальних проявів дизартрії. Структура і зміст логопедичних занять по подоланню дизартрії.

Змістовий модуль 7. Алалія.

ТЕМА 18. Алалія: визначення, етіопатогенетичний механізм, симптоматика, класифікація. Диференційна діагностика алалії від схожих станів. Визначення, причини, механізм порушення при алалії. Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалії. Симптоматика алалії. Характеристика різноманітних форм алалії. Психолого-педагогічна характеристика дітей з алалією. Визначення характерних ознак різних видів алалії. Диференційна діагностика алалії від інших порушень. Визначення, механізм порушення при моторній алалії, форми, їх характеристика. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика моторної алалії: загальна та артикуляційна моторика; фонетичні особливості мовлення; особливості фонематичного слуху; лексико-граматична сторона мовлення; імпресивна сторона мовлення; стан психічних функцій. Обстеження дітей з моторною алалією. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням. Визначення, механізм порушення при сенсорній алалії. Особливості акустичної уваги, розуміння мовлення при сенсорній алалії. Стан експресивного мовлення. Психолого-педагогічні особливості дітей із сенсорною алалією.

ТЕМА 19. Система логопедичного впливу при алалії. Мета, завдання, методи, принципи, особливості логопедичної корекції при моторній алалії. Планування і організація занять. Значення та особливості початкового етапу впливу. Особливості організації розвивального середовища. Поетапність корекційної роботи при моторній алалії. Авторські методики. Попередження, подолання порушень письмової мови при моторній алалії в дошкільних та шкільних закладах. Обстеження. Диференційна діагностика сенсорної та моторної алалії. Відмежовування сенсорної. Мета, завдання, методи, принципи логопедичної корекції при сенсорній алалії. Поетапність логопедичного впливу при сенсорній алалії. Попередження, подолання порушень письмової мови при сенсорній алалії. Структура заняття при сенсорній алалії.

Змістовий модуль 8. Загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ)

ТЕМА 20. Проблема мовленнєвого недорозвитку. Вплив розвитку координації

рухів на корекцію мовленнєвих порушень у дітей із ЗНМ. Механізми мовленнєвої діяльності в нормі та патології. Специфічні відхилення в формуванні всіх компонентів мовленнєвої системи при ЗНМ: фонетико-фонематичної; лексичної; граматичної; зв'язного мовлення. Особливості формування немовленнєвих функцій у дітей. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗНМ. Характеристика ЗНМ I рівня, ЗНМ II рівня, ЗНМ III рівня. Особливості психолого-логопедичного обстеження дітей. Завдання, зміст і напрямки логопедичної роботи на кожному з рівнів недорозвитку мовлення у дітей дошкільного та шкільного віку. Концентрична модель розвитку мовлення за лексичними темами. Науково-теоретичні засади розвитку мовлення й моторики в дітей із ЗНМ. Вплив рухової діяльності на функціональний стан мозку, зокрема на мовленнєвий розвиток. Характеристика моторного розвитку дітей із ЗНМ. Методика обстеження моторних функцій у дітей із ЗНМ (загальна, мімічна та артикуляційна моторика, сформованість основних рухів). Розвиток координаційних здібностей, що лежать в основі формування основних рухів, мовленнєвої й мімічної моторики. Система вправ з розвитку координації артикуляційного апарату, мімічних рухів і загальної моторики. Особливості проведення логоторної розминки.

Змістовий модуль 9. Афазія.

ТЕМА 21. Афазія. Класифікація афазій. Обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією. Історія розвитку вчення про афазії. Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Нейролінгвістичний підхід у розумінні афазії на сучасному етапі. Причини афазії. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазій, їх характеристика. Мовленнєва симптоматика при різних формах афазій. Зміст і значення комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження хворих. Зміст, структура, принципи, методи та прийоми обстеження ВПФ у хворих із афазією. Дослідження немовленнєвого праксису і гнозису, просторового праксису. Прийоми обстеження зорового гнозису. Дослідження орального і лицевого праксису. Обстеження мовленнєвих функцій, читання та письма. Диференційна діагностика афазій, відмежування афазії від патології мовлення при психічних розладах.

ТЕМА 22. Комплексна корекційно-відновлювальна робота при сенсорних формах афазії. Теоретичні основи, завдання та загальні принципи відновлювального навчання. Організація роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Форми організації нейропсихологічної реабілітації хворих на афазію. Методи та організація групових та індивідуальних занять. Використання логоритміки при корекції афазії. Корекційна робота з подолання акустико-гностичної сенсорної афазії. Зміст роботи на ранньому етапі корекції. П'ять етапів корекційної роботи з відновлення фонематичного слуху. Подолання вербальних парафазій, багатослівності і аграматизму у хворих на

сенсорну афазію. Відновлення процесів читання, письма, писемного мовлення, розуміння зверненої мовлення. Відновлювання мовлення при акустико-мнестичній і семантичній афазії. Зміст роботи з подолання дефектів слухо-мовленнєвої пам'яті, відновлення зорових уявлень про суттєві ознаки предмету, подолання амнестичних труднощів і елементів експресивного аграматизму. Використання механізму кодування замислу висловлювання при відновленні слухомовленнєвої пам'яті. Подолання труднощів знаходження назв предметів, розширення лексичного і синтаксичного складу мовлення, подолання імпресивного аграматизму при семантичній афазії з опорою на збереженні аналізаторні системи. Подолання конструктивно – просторової апраксії. Відновлення процесів читання, письма, рахування.

ТЕМА 23. Комплексна корекційно-відновлювальна робота при моторних формах афазії. Корекційна робота при аферентній та еферентній моторній афазії. Відновлювання мовлення при динамічній афазії. Подолання порушень кінестетичного артикуляційного праксису, аграфії, алексії, порушень розуміння зверненого мовлення та відновлення розгорнутого усного і письмового мовлення при еферентній моторній афазії. Відновлення складової структури слова, почуття мовлення, структури усного мовлення, подолання аграматизмів при аферентній моторній афазії. Подолання дефектів внутрішнього мовленнєвого програмування у хворих на динамічну афазію. Наочність, форми роботи над діалогом і монологом. Створення умов для підвищення мовленнєвої ініціативи хворого на динамічну афазію. Корекційно-педагогічна робота при комплексних афазіях. Корекційно-педагогічна робота по подоланню апраксії, алексії, аграфії, акалькулії в осіб з афазією.

Змістовий модуль 10. Порушення писемного мовлення

ТЕМА 24. Загальна характеристика вад писемного мовлення. Характеристика типових помилок писемного мовлення. Відмінність писемного мовлення від усного. Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі. Етіологія та патогенез порушень писемного мовлення. Клінічний, психофізіологічний, психолого-педагогічний та лінгвістичний аспекти вивчення порушень писемного мовлення. Класифікація дисграфії та дислексії. Огляд та характеристика різних класифікацій порушень писемного мовлення. Симптоматика дисграфії, дислексії, дизорфографії. Суть фонетичного принципу письма. Основні типи фонетичних помилок, причини та механізми їх виникнення. Графічні та оптико-просторові помилки писемного мовлення. Їх типи, причини та механізми. Суть морфологічного принципу письма. Типи, причини та механізми морфологічних та синтаксичних помилок. Орфографічна навичка. Психологічні та мовленнєві передумови оволодіння орфографічними уміньми та навичками. Особливості оволодіння орфографією молодшими школярами із ЗНМ. Причини та механізми орфографічних помилок.

ТЕМА 25. Психолого-педагогічне та логопедичне вивчення дітей з вадами читання та письма. Обстеження мовленнєвих процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією. Дослідження умінь визначати наголос у словах. Дослідження лексико-граматичної сторони мовлення та стану зв'язного мовлення. Вивчення немовленнєвих процесів та розумових операцій у дітей із вадами читання та письма. Вивчення писемної продукції дітей із ФФНМ та ЗНМ.

ТЕМА 26. Організація корекційної роботи з дітьми, які мають вади читання та письма. Загальна характеристика методів, прийомів, засобів формування та корекції писемного мовлення. Види планування корекційної роботи. Структура та зміст логопедичних занять. Усунення помилок на заміну та змішування літер. Розвиток сприймання мовлення на сенсорно-перцептивному рівні. Методика формування навичок фонематичного аналізу та синтезу. Усунення помилок на пропуски, перестановки та додавання літер. Формування гностико-практичних функцій. Методика розвитку зорово-просторового сприймання, уявлень, зорового аналізу та синтезу. Формування морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу. Корекція порушень лексико-граматичної сторони мовлення. Логопедична робота над наголосом. Логопедична робота над зв'язним мовленням. Корекція та розвиток психічних процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією. Розвиток та корекція ручної моторики у дітей з вадами письма.

ТЕМА 27. Профілактика порушень читання та письма у дітей дошкільного віку. Вивчення готовності до навчання грамоти у дітей старшого дошкільного віку. Корекція порушень фонетико-фонематичної сторони мовлення. Формування навичок фонематичного, складового, морфологічного та синтаксичного аналізу та синтезу. Корекція та розвиток оптико-просторових уявлень, зорового аналізу та синтезу. Корекція та розвиток дрібної моторики пальців рук на заняттях грамоти, образотворчої діяльності. Зміст корекційної логопедичної роботи з формування лексико-граматичної сторони мовлення у старших дошкільників. Розвиток морфологічних та синтаксичних узагальнень. Розвиток та корекція психічних функцій та розумових операцій, що забезпечують оволодіння читанням та письмом. Взаємозв'язок фронтальної та індивідуальної роботи з подолання вад читання та письма. Види планування корекційної роботи. Структура та зміст логопедичних занять.

Змістовий модуль 11. Особливості логопедичної роботи з дітьми з ППФР

ТЕМА 28. Зміст та організація логопедичної допомоги дітям порушеннями розвитку аналізаторних систем.

Загальна характеристика порушень слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Особливості дизонтогенезу мовленнєвого розвитку у дітей з порушеннями слуху. Сучасні методи дослідження слухової функції. Організація

логопедичної допомоги людям з порушеннями слуху. Особливості роботи з дітьми з кохлеарними імплантами.

Загальна характеристика порушень зору. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору. Особливості дизонтогенезу мовленнєвого розвитку у дітей з порушеннями зору. Організація логопедичної допомоги людям з порушеннями зору.

ТЕМА 29. Зміст та організація логопедичної допомоги дітям порушеннями розвитку когнитивних функцій та опорно-рухового апарату.

Особливості мовленнєвого розвитку при порушеннях когнитивного розвитку. Механізми порушень мовленнєвого розвитку при олігофренії. Виявлення рівня інтелектуального розвитку дитини: спостереження за ігровою діяльністю; виявлення рівня сформованості мисленнєвих операцій (аналіз, синтез, порівняння, здібність до узагальнення, умовиводи, встановлення причинно-наслідкових зв'язків).

Особливості мовленнєвого розвитку дітей із затримкою психічного розвитку. Структура дефекту у дітей із затримкою психічного розвитку (мовленнєва і немовленнєва симптоматика). Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Класифікація дітей із ЗПР із урахуванням їх мовленнєвих порушень. Зміст та методика психолого-логопедичного обстеження дітей із ЗПР. Аналіз сучасних корекційних методик. Зміст, основні напрямки і методи корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей ЗПР.

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Особливості мовленнєвого і психічного розвитку дітей з дитячим церебральним паралічем. Зміст, основні напрямки та методики корекційно-логопедичного впливу при подоланні мовленнєвих вад у дітей з ДЦП. Сучасні комунікативні технології.

ТЕМА 30. Зміст та організація логопедичної допомоги дітям з розладами аутистичного спектра, зі складними і множинними порушеннями.

Поняття про первазивні порушення. Історичний аспект вивчення РАС як окремого порушення. Загальна характеристика розладів аутистичного спектра. Характеристика мовленнєвої діяльності, мовленнєвої активності у дітей з розладами аутистичного спектру. Організація обстеження дітей із РАС. Умови і прийоми корекційно-розвивальної роботи щодо розвитку мовлення.

Визначення та класифікація складних порушень розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей зі складними порушеннями розвитку. Зміст та напрямки роботи.

Змістовий модуль 12. Організація спеціального та інклюзивного навчання в освітньому просторі.

ТЕМА 31. Організаційно-правові засади спеціального та інклюзивного навчання.

Формування освітньої політики в Україні, що відповідає базовим принципам спеціального та інклюзивного навчання осіб з ООП (принцип розвиваючого навчання;

принцип індивідуалізації навчання; принцип урахування співвідношення первинного порушення і вторинних відхилень; принцип поетапного формування розумової діяльності; принцип діяльнісного підходу).

Інструктивно-методичні листи МОН України щодо організації спеціального та інклюзивного навчання. Забезпечення архітектурної доступності (складові компоненти і предметно-функціональні ознаки освітнього середовища закладів освіти; передумови розбудови комфортного інклюзивного середовища). Сучасні стратегії адміністративної роботи в закладах освіти: стратегія створення команди, стратегія створення груп розробників навчальних планів і програм, стратегія роботи з батьками, стратегія призначення працівника з персональною відповідальністю тощо.

ТЕМА 32. Сучасні методики розвитку дітей з особливими освітніми потребами

Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі. Сучасні підходи до подолання порушень писемного мовлення у дітей з ТПМ. Логопедичний масаж як метод механічної логопедичної корекції дітей з ТПМ. Використання особисто — індивідуального підходу при організації корекційного процесу.

ТЕМА 33. Організація логопедичної допомоги у дошкільних закладах системи освіти. Організація логопедичного процесу у школі.

Типи дошкільних закладів в Україні. Організація логопедичної роботи у ЗДО компенсуючого та комбінованого типу. Організація дошкільного логопедичного пункту. Типи спеціальних шкіл, в яких надається логопедична допомога дітям. Організація роботи логопеда на логопедичному пункті у масовій школі. Організація логопедичної служби у спеціальній школі для дітей з ТПМ. Специфіка роботи логопеда у школі для дітей із порушенням розумового розвитку.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
(ЛОГОПЕДІЯ)**

1. Предмет, зміст і завдання логопедії. Зв'язок логопедії з іншими науками.
2. Дихальний відділ мовного апарату. Вокальний відділ мовного апарату. Артикуляційний відділ мовного апарату. Його роль в акті мовлення.
3. Слуховий аналізатор та його роль у творенні мовлення.
4. Руховий аналізатор та його функції в процесі мовної діяльності.
5. Розвиток звукової системи мовлення в онтогенезі. Навести приклади.
6. Розвиток лексично-граматичної будови мовлення в онтогенезі. Навести приклади
7. Методика вивчення анамнестичних даних в процесі обстеження.
8. Обстеження стану фонематичних процесів та звуковимови.
9. Дослідження стану розвитку словникового запасу.
10. Причини мовленнєвих порушень.
11. Клініко – педагогічна класифікація мовленнєвих порушень.
12. Психолого – педагогічна класифікація мовленнєвих порушень.
13. Попередження порушень мовлення.
14. Класифікація приголосних звуків. Характеристика голосних звуків. Визначити фонему за артикуляційним профелем.
15. Дислалія. Вивчення, причини, механізми.
16. Види, характеристика видів дислалій. Класифікація дислалій.
17. Принципи корекційної логопедичної роботи при дислалії. Етапи корекції звуковимови.
18. Механічна дислалія (характеристика, причини).
19. Види сигматизму свистячих, їх характеристика і причини, методи корекції.
20. Види сигматизму шиплячих, їх характеристика, причини, методи корекції.
21. Ротацизм (характеристика, види, причини, усунення).
22. Ламбдацизм (характеристика, види, причини, усунення).
23. Капацизм, гамацизм, хітизм, їх характеристика, види, причини, усунення.
24. Порушення дзвінкості, глухості приголосних, їх виправлення.
25. Методика усунення порушень твердості та м'якості приголосних.
26. Поліморфні порушення звуковимови, особливості роботи при них.
27. Акустичні основи голосоутворення.
28. Вади голосу. Причини, механізми. Класифікація порушень голосу.
29. Сучасний комплексний ортофонічний метод роботи над відновлюванням голосу.
30. Відновлення голосу при парезах і паралічах гортані.
31. Відновлення голосу після видалення гортані.
32. Відновлення функціональних порушень голосу.
33. Ринопалія та ринофонія як специфічні вади звуковимови і голосу. Причини, механізми, форми. Класифікація ринолалії.
34. Відкрита ринолалія. Причини, механізм, симптоматика.
35. Закрита ринолалія. Причини, механізм, симптоматика.
36. Мовленнєві та немовленнєві прояви в структурі ринолалії.
37. Вплив вроджених розщеплень на психічний, фізичний та мовленнєвий розвиток дитини. Психологічні особливості дітей з ринолалією.
38. Особливості проявів ринолалії в різні вікові періоди.
39. Вплив ринолалії на формування писемного мовлення.
40. Методи функціонального дослідження різних форм ринолалії.
41. Функціональна відкрита ринолалія. Причини, механізми, симптоматика.
42. Органічна відкрита ринолалія. Класифікація розщипин при ринолалії.
43. Особливості звуковимови дітей з відкритою ринолалією. Особливості звуковимови

- дітей, що мають закриту ринолалію.
44. Система корекційно-виховного впливу при ринолалії.
 45. Доопераційна робота при ринолалії, завдання, зміст, методи.
 46. Післяопераційна робота при ринолалії, завдання, зміст, методи.
 47. Робота з розвитку мовленнєвого дихання, голосу, виразності мовлення при ринолалії. Подолання фонетико-фонематичного недорозвинення при ринолалії.
 48. Дизартрія і анартрія. Причини, механізми, форми.
 49. Огляд класифікацій дизартрії.
 50. Характеристика вад мовнорухового аналізатора при дизартріях.
 51. Характеристика мовленнєвих і немовленнєвих симптомів при дизартрії. Вплив дизартрії на формування особистості.
 52. Методи ранньої діагностики дизартрії.
 53. Обстеження дитини з дизартрією.
 54. Характеристика комплексного медико-педагогічного впливу на дітей з дизартрією.
 55. Подолання вад звукової системи мовлення при дизартрії. Специфіка роботи з артикуляційною моторикою при дизартричних розладах.
 56. Характеристика порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру (тахіалалія, брадіалалія, баттаризм, полтерн). Етіологія, патогенез та механізми цих мовленнєвих порушень.
 57. Загальна характеристика заїкання. Причини, механізми, симптоматика, попередження.
 58. Особливості мовленнєвого дихання при заїканні.
 59. Характеристика мовленнєвих судом. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення при заїканні.
 60. Невротичне заїкання, його причини та механізм виникнення.
 61. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізм виникнення.
 62. Зміст та методика обстеження заїкуватих дітей.
 63. Характеристика сучасного комплексного медико-педагогічного підходу до подолання заїкання.
 64. Лікувально-оздоровчі заходи в системі корекційної роботи при заїканні. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання.
 65. Методики подолання заїкання у дітей дошкільного віку.
 66. Логопедична робота із заїкуватими школярами, підлітками та дорослими.
 67. Логоритміка в системі подолання заїкання.
 68. Визначення алалії, причини, механізм порушення.
 69. Класифікація алалії. Диференційна діагностика алалії від схожих станів.
 70. Моторна алалія. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика.
 71. Обстеження дітей з моторною алалією.
 72. Система корекційного впливу при моторній алалії.
 73. Сенсорна алалія, визначення, механізм порушення. Психолого-педагогічні особливості дітей з сенсорною алалією.
 74. Особливості акустичної уваги, розуміння мови при сенсорній алалії. Відмінність сенсорної алалії від схожих станів.
 75. Обстеження дітей з сенсорною алалією.
 76. Система корекційної роботи при сенсорній алалії.
 77. Загальний недорозвиток мовлення I рівня (ЗНМ I рівня). Система корекційної роботи.
 78. Загальний недорозвиток мовлення II рівня (ЗНМ II рівня). Система корекційної роботи.
 79. Загальний недорозвиток мовлення III рівня (ЗНМ III рівня). Система корекційної роботи.

80. Взаємозв'язок в корекційній роботі педагогів дошкільного закладу для дітей з вадами мовлення.
81. Вплив рухової діяльності на функціональний стан мозку, зокрема на мовленнєвий розвиток.
82. Характеристика мовленнєвого й моторного розвитку дітей із ЗНМ.
83. Методика обстеження моторних функцій у дітей із ЗНМ (загальна, мимічна та артикуляційна моторика, сформованість основних рухів).
84. Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі.
85. Етіологія та патогенез порушень писемного мовлення.
86. Класифікація дисграфії та дислексії.
87. Основні типи фонетичних помилок, причини та механізми їх виникнення.
88. Графічні та оптико-просторові помилки писемного мовлення. Їх типи, причини та механізми.
89. Суть морфологічного принципу письма. Типи, причини та механізми морфологічних та синтаксичних помилок.
90. Особливості оволодіння орфографією молодшими школярами із ЗНМ. Причини та механізми орфографічних помилок.
91. Обстеження мовленнєвих процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією.
92. Особливості мовленнєвого розвитку РВД. Механізми порушень мовленнєвого розвитку при олігофренії.
93. Виявлення рівня інтелектуального розвитку РВД. Виявлення структури мовленнєвого порушення у РВД.
94. Особливості логопедичної роботи з РВД.
95. Сучасний аспект вивчення структури мовленнєвого дефекту при ЗПР.
96. Класифікація ЗПР із урахуванням їх мовленнєвих порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР.
97. Психолого-логопедичне обстеження дітей із ЗПР.
98. Основні напрямки логопедичної роботи з дітьми з ЗПР з урахуванням їх психологічних особливостей.
99. ДЦП – причини виникнення, симптоматика, основні прояви.
100. Клінічна та патогенетична єдність мовленнєвих і моторних порушень. Особливості розвитку мовлення в онтогенезі у дітей із ДЦП.
101. Форми мовленнєвих порушень при ДЦП.
102. Комплексний корекційний вплив на подолання мовленнєвих порушень при ДЦП.
103. Класифікація дітей із порушеннями слуху: за ступенем зниження слуху, за рівнем сформованості мовлення.
104. Обстеження немовленнєвих функцій у дітей із порушенням слуху.
105. Обстеження імпресивного та експресивного мовлення.
106. Принципи та система корекційної роботи з розвитку мовлення слабочуючих дітей.
107. Рівні зниження зору, причини та механізми. Вплив порушень зору на психічний і мовленнєвий розвиток дітей.
108. Класифікація дітей з порушеннями зору: за ступенем зниження зору; за рівнем сформованості мовлення.
109. Обстеження немовленнєвих функцій у дітей з порушеннями зору.
110. Обстеження імпресивного та експресивного мовлення дітей з порушеннями зору.
111. Описати добірку артикуляційних вправ на етапі постановки свистячих звуків.
112. Назвати етапи роботи з розвитку лексики дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3), спрямованих

на розвиток лексики.

113. Описати добірку артикуляційних вправ на етапі постановки сонорних звуків.
114. Розкрити механізм помилок, пов'язаних з несформованістю аналізу структури окремого речення. Навести приклади дидактичних ігор, спрямованих на подолання цього порушення.
115. Назвати етапи роботи з розвитку фонематичного слуху. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з розвитку фонематичного аналізу та синтезу.
116. Навести приклади ігор, які допомагають запобігти дисграфії (до 2 – на розвиток зорового гнозису, до 5 – на розвиток буквеного гнозису).
117. Назвати етапи роботи з розвитку зв'язного мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з розвитку зв'язного мовлення.
118. Назвати етапи роботи з розвитку мовленнєвого дихання. Навести приклади дидактичних ігор (по 2 на кожному етапі) з розвитку мовленнєвого дихання.
119. Назвати етапи роботи з формування граматично правильного мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з формування граматично правильного мовлення.
120. Навести приклади дидактичних ігор (по 2) з розвитку сили, висоти, модуляції голосу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Критерії
Відмінно (90-100 А)	<p>Досконало знає основи спеціальної дидактики, методики корекційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Вільно володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами, співпраці з спеціалістами інших галузей.</p> <p>У повному обсязі знає симптоматику, класифікацію, структуру мовленнєвого порушення; закономірності спеціального навчання та виховання дітей із ТПМ; характер впливу мовленнєвих порушень на психічний розвиток дітей; зміст і методи комплексної психолого-педагогічної діагностики дітей; основні напрямки, зміст і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми.</p> <p>Відмінно вміє встановлювати структуру мовленнєвого дефекту: первинний дефект та вторинні порушення; застосовувати методи подолання та профілактики різноманітних форм мовленнєвих порушень; обґрунтовувати напрямки роботи та методи подолання порушень мовлення; складати конспекти індивідуальних та фронтальних логопедичних занять; працювати з науковою та методичною літературою; вдало використовувати набуті знання під час виконання завдань практичного та творчого характеру та під час проходження логопедичної практики.</p> <p>Вільно володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом. Впевнено застосовує професійні знання в практичній діяльності логопеда при вирішенні навчальних, виховних, корекційних та науково-методичних завдань з урахуванням нозології порушення, вікових та індивідуальних особливостей, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.</p>
Добре (82-89 В)	<p>Добре знає основи спеціальної дидактики, методики корекційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Впевнено володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами.</p> <p>Добре знає симптоматику, класифікацію, структуру мовленнєвого порушення; закономірності спеціального навчання та виховання дітей із ТПМ; характер впливу мовленнєвих порушень на психічний розвиток дітей; зміст і методи комплексної психолого-педагогічної діагностики дітей.</p> <p>Вміє встановлювати структуру мовленнєвого дефекту: первинний дефект та вторинні порушення; застосовувати методи подолання та профілактики різноманітних форм мовленнєвих порушень; обґрунтовувати напрямки роботи та методи подолання порушень мовлення; складати конспекти індивідуальних та фронтальних логопедичних занять; працювати з науковою та методичною літературою; вдало використовувати набуті знання під час виконання завдань практичного та творчого характеру.</p> <p>Вільно володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом. Вдало застосовує професійні знання в практичній діяльності логопеда при вирішенні навчальних, виховних, корекційних та науково-методичних завдань з урахуванням нозології порушення, вікових та індивідуальних особливостей. Висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен самостійно опрацювати навчальний матеріал, але потребує консультацій з викладачем; виконує прості творчі завдання.</p>
Добре (74-81 С)	<p>Достатньо знає основи спеціальної дидактики, методики корекційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Добре володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами, співпраці з спеціалістами</p>

	<p>інших галузей.</p> <p>Достатньо знає симптоматику, класифікацію, структуру мовленнєвого порушення; закономірності спеціального навчання та виховання дітей із ТПМ; характер впливу мовленнєвих порушень на психічний розвиток дітей; зміст і методи комплексної психолого-педагогічної діагностики дітей; основні напрямки, зміст і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми.</p> <p>Орієнтується в структурі мовленнєвого дефекту; знає методи подолання та профілактики різноманітних форм мовленнєвих порушень; обґрунтовує напрямки роботи та методи подолання порушень мовлення; складає конспекти індивідуальних та фронтальних логопедичних занять; працювати з науковою та методичною літературою.</p> <p>Вільно володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом. Адекватно застосовує професійні знання в практичній діяльності логопеда при вирішенні навчальних, виховних, корекційних та науково-методичних завдань з урахуванням нозології порушення, вікових та індивідуальних особливостей, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.</p> <p>Загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без всебічного аналізу та аргументації.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Задовільно знає основи спеціальної дидактики, методика корекційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Невпевнено володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами, співпраці з спеціалістами інших галузей.</p> <p>Не в повному обсязі знає симптоматику, класифікацію, структуру мовленнєвого порушення; закономірності спеціального навчання та виховання дітей із ТПМ; характер впливу мовленнєвих порушень на психічний розвиток дітей; зміст і методи комплексної психолого-педагогічної діагностики дітей; основні напрямки, зміст і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми.</p> <p>Невпевнено вміє встановлювати структуру мовленнєвого дефекту: первинний дефект та вторинні порушення; застосовувати методи подолання та профілактики різноманітних форм мовленнєвих порушень; обґрунтовувати напрямки роботи та методи подолання порушень мовлення; складати конспекти індивідуальних та фронтальних логопедичних занять; працювати з науковою та методичною літературою; вдало використовувати набуті знання під час виконання завдань практичного та творчого характеру та під час проходження логопедичної практики.</p> <p>Частково володіє навчальним матеріалом, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Задовільно знає основи спеціальної дидактики, методика корекційного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Невпевнено володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами, співпраці з спеціалістами інших галузей. Обмежено володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом. Допускає помилки при застосовуванні професійних знань в практичній діяльності логопеда при вирішенні навчальних, виховних, корекційних та науково-методичних завдань з урахуванням нозології порушення, вікових та індивідуальних особливостей, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.</p> <p>Частково володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час відповідей.</p>
<p>Незадовільно</p>	<p>Недостатньо знає основи спеціальної дидактики, методика корекційного</p>

(35-59 FX)	<p>навчання дітей з особливими освітніми потребами. Частково володіє методиками корекційної роботи з розвитку пізнавальної і мовленнєвої діяльності та методами роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами, співпраці з спеціалістами інших галузей. Незадовільно володіє фаховою термінологією та професійним дискурсом. Неадекватно застосовує професійні знання в практичній діяльності логопеда при вирішенні навчальних, виховних, корекційних та науково-методичних завдань з урахуванням нозології порушення, вікових та індивідуальних особливостей, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.</p> <p>Здобувач вищої освіти фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; не може викласти зміст більшості питань теми під час усних та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки.</p>
------------	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНІ

1. Белова.О.Б. Спеціальна методика розвитку мовлення: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Медобори 2006, 2018. 194 с.
2. Вавіна Л. С. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням опорно-рухового апарату та розумового розвитку. Київ, 2010. 242 с.
3. Вержиховська О.М. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 272 с.
4. Гаврилова Н.С. Логопедія: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2018. 188 с.
5. Мартиненко І. Логопсихологія. Курс лекцій : навч. посіб. 2 вид., випр. і доп. Київ, 2016. 116 с.
6. Марченко І. С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення (логопедична робота): навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія і спеціальна психологія). 1-е видання. Київ, 2016. 148 с.
7. Пахомова Н. Г. Основи психолінгвістики: навч. посіб. для студентів спец. 6.010100 – «Корекційна освіта». Полтава, 2012. 170 с.
8. Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодидактики: підручник. Київ, 2017. 316 с.
9. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
10. Шеремет М.К. Логопедія : підручник / За ред. М.К. Шеремет. Вид. 5-те. Київ : Видавничий дім «Слово», 2018. 856 с.
11. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії) : навчальний посібник. Київ, 2009. 244 с.
12. Шульженко Д.І. Аутизм не вирок: навч. посібник. Львів, 2010. 224 с.
13. Чередніченко Н.В., Горбачова Д.М. Формування фонетико-графічної грамотності у молодших школярів із порушенням мовленнєвого розвитку в умовах корекційного навчання. Київ: ДІА, 2016. 212 с.
14. Чуприков А.П. Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога. Львів: Мс, 2012. 184 с.

ДОДАТКОВІ

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: кн. для логопеда. Запоріжжя: Просвіта, 2000. 216 с.
2. Гаврилова Н.С. Методика формування та стимуляції вимови фонем. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 13 / за ред. О.В. Гаврилова, В.М. Синьова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 18-37.
3. Гаврилова Н.С. Методика корекції порушень артикуляційної моторики рухового обмежуючого типу. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 11 / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2018. С. 58-69.
4. Гаврилова Н.С. Методика корекції порушень артикуляційної моторики кінестетичного типу. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 10 / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2017. С. 43-50.
5. Галітська О. В. Імідж навчального закладу – конкурентоспроможність школи //

- Управління школою. – 2017. – No 1-3 (517-519) січень. С.22-27.
6. Данілавичюте Е. Неїродинамічна основа моделювання мовлення та дрібної моторики в контексті комплексної технології надання допомоги при ДЦП. *Особлива дитина: навчання і виховання.* – No 4 (76). Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2015. С. 8-16.
 7. Лагодюк В. Ю. Дієве партнерство – успішна школа // Управління школою. – 2017. – No 10-12 (526-528) квітень. С.11-32.
 8. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. 288 с.
 9. Мартиненко І. В. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку із системними порушеннями мовлення: монографія. Нац.пед.ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: ДІА, 2016. 307 с.: рис., табл.
 10. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". - 2018. - № 1. - С. 49-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2018_1_13.
 11. Притиковська С.Д. Теоретичні та методичні аспекти розвитку темпоритму мовлення засобами музично — ритмічного та фізичного виховання. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць за ред. В.М. Синьова, О.В.Гаврилова. Вип. 14. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори – 2006, 2019. С.248-259
 12. Притиковська С.Д., Сьомкіна А.Д. Подолання недоліків фонематичного сприймання у дітей дошкільного віку з вадами мовлення: матеріали наук.-пр. конф. «Проблеми реабілітації» Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 2018. С. 116-119.
 13. Притиковська С.Д., Швидка І.С. Розвиток зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку: матеріали наук.-пр. конф. «Проблеми реабілітації» Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 2018. С.119-121.
 14. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. *Особлива дитина: навчання і виховання.* - No 4 (80). Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2016. С. 24- 31.
 15. Теорія та практика дошкільної освіти в сучасних експериментальних дослідженнях: монографія / Л. І. Зайцева, Л. І. Казанцева, Н. В. Гавриш та ін. [за ред. І. Г. Улюкаєвої]. Харків: Діса плюс, 2015. 448 с.
 16. Форостян О. Фізичне виховання дітей із сенсорними порушеннями. *Особлива дитина: навчання і виховання.* – No 2 (74). Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2015. С. 22-26.
 17. Формування політики раннього втручання: навчально-методичний посібник.// Кол. авторів: Байда Л.Ю., Павлова Є.Б., Іванова О.Л., Кукуруза Г.В. Київ: 2017. 62с.

10.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
6. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
7. <https://dnrb.gov.ua/ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України
8. <http://lib.iitta.gov.ua/> - Електронна бібліотека АПН України
9. www.elib.org.ua - Цифрова бібліотека України.